

Libraries in the Digital age (LIDA) 2012 University of Zadar, Zadar, Chorvatsko 18. 6. 2012– 22. 6. 2012

Part I, 18-20 June:

CHANGES in the world of library services: Evolution and innovation

Part II, 20-22 June:

**CHANGES in the world of electronic resources:
Information and digitization**

Účastnice:

PhDr. Petra Pejšová, (petra.pejsova@techlib.cz, odd. 51)

Červenec 2012

---

¹ http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/MVI_3238

1. Účel cesty

Cílem zahraniční služební cesty byl 12. ročník mezinárodní konference knihovny v digitálním světě, kterou v roce 2012 pořádala Univerzita v Zadaru, Chorvatsko a na sestavení programu se podílela též Rutgersova univerzita, USA. Letošní ročník konference byl změřen na dvě témata. Prvním tématem byly změny v knihovních službách a druhým tématem byly změny v oblasti elektronických zdrojů. Konference se uskutečnila v prostorách Univerzity v Zadaru ve dnech 18. - 22. června 2012. Konference měla za cíl sdružit výzkumníky, pedagogy, knihovníky a vývojáře z celého světa za účelem odborné diskuse, výměny zkušeností a vzdělání ve světě rychle se měnící povahy knihoven, informačních systémů a služeb. Konference se zúčastnilo přes 150 účastníků z 23 zemí světa - především z Evropy a severní Ameriky, ale také Afriky, Asie a Austrálie. Za Českou republiku se konference účastnila PhDr. Petra Pejšová z Národní technické knihovny a Ing. Martin Lhoták z Knihovny AV ČR. PhDr. Petra Pejšová vedla v rámci konference workshop na téma Grey Literature From Hidden to Visible a představila poster A linked data Vocabulary of the Types of Grey Literature: Version 1.0.

2. Časový průběh cesty

Pro cestu do Záhřebu a zpět byla využita autobusová linka z ČR, která jezdí 1 x týdně. Autobusová přeprava byla zvolena vzhledem k ekonomické výhodnosti. Zpáteční jízdenka stála 1850,- Kč, zatímco letenky do Zadaru stojí od 10 000,- Kč výše. Pro přepravu mezi Záhřebem a Zadarem byla využita spolujízda osobním automobilem s účastníky z Univerzity z Osieka.

15.6. – 16.6. 2012 – cesta Praha – Záhřeb - Zadar

17.6. 2010 – tento den byl využit ke konečným přípravám workshopu

18.6. – 22.6. 2012 – Konference

23.6. – 24.6. 2012 – cesta Zadar – Záhřeb - Praha

3. Průběh navštívené akce/jednání

Konference začala v pondělí 18. června dopoledními workshopy. PhDr. Petra Pejšová se aktivně zúčastnila této sekce a vedla workshop na téma Grey Literature From Hidden to Visible. Následovalo oficiální zahájení konference, kterého se ujal profesor Tefko Saracevic z Rutgers University (New Jersey, USA) a profesorka Tatjana Aparac-Jelušič z Univerzity of Zadar (Zadar, Chorvatsko). Ve svém vystoupení profesor Tefko Saracevic proved účastníky historií konference Libraries in the Digital age. Série konference započala v roce 2000 v chorvatském Dubrovniku. Od počátku byla zaměřena na měnící se prostředí pro knihovny, informační systémy a služby v digitálním světě s důrazem na zkoumání aktuálních problémů, příležitostí a řešení. V každém ročníku bylo řešeno jiné téma, které bylo rozděleno na dvě části; první část pokrývala výzkum a vývoj dané oblasti a druhá část byla zaměřena na příležitosti využití v praxi. V letech 2000 až 2009 probíhala konference LIDA každoročně na Inter-University Centre v Dubrovniku. Od roku 2010 je konference LIDA přesunuta na University of Zadar a pořádá se každé dva roky.

Program konference byl složen nejen z prezentací, které představovali největší část, ale také z diskusních panelů, workshopů, demonstrací, PhD. fóra a posterové sekce.

Celá konference byla zaměřena na změny okolního prostředí, změny v chování uživatelů a na příležitosti, jak je využít v poskytování knihovních a informačních služeb. Byla zmíněna důležitá myšlenka, že knihovny by se měly zamyslet na tím, nejen jak začleňovat nové služby, ale také jak dělat staré věci novým způsobem. Přiblížit své služby běžnému uživateli chování. Je například možné, aby referenční služby byly poskytovány prostřednictvím sociálních médií a nových komunikačních kanálů jako jsou facebook, blogy, skype apod.?

Liz Lyon, ředitelka UKOLN Univerzity of Bath², se věnovala tématu transformace knihoven a informační vědy. Upozornila na zprávu The Royal Society „Science as open enterprise“³, která analyzuje dopad nových a vznikajících technologií na měnící se chování a komunikaci v oblasti výzkumu. Publikace obsahuje 10 doporučení, které jsou určeny na zlepšení výzkumu v reakci na měnící se očekávání veřejnosti a politické kultury, s cílem umožnit výzkumným pracovníkům maximalizovat dopad jejich výzkumu v podnikání a ve veřejné politice. Například šesté doporučení říká, že data, na jejichž základě vznikla publikace či článek, aby měla být dostupná, ohodnotitelná a použitelná. Tento článek by měl uvést, kdy a za jakých podmínek budou údaje k dispozici pro přístupné ostatním.

Další část konference byla zaměřena na vědeckou komunikaci. Knihovny potřebují důvěru vědců, aby ti nevěřili více Googlu než informačním profesionálům. Knihovna a knihovníci by měli být automatickou součástí vědeckého týmu. Dilema určit úlohu svých vědeckých knihoven v digitálním věku se objevuje zejména u vysokých škol. Tradiční role knihovny byla definována jako úložiště dat, informací a znalostí a současně zdroj zkušeností v oblasti pomoci učenci k přístupu k informacím a znalostem. Tato úloha zůstává i v digitálním věku, ale procesy a dovednosti, které jsou nutné pro splnění stejné funkce jsou zásadně odlišné.

Velkým tématem bylo řešení způsobu zpřístupnění informačních zdrojů. Jak zmínila Tian Xiao Zhang (St. John's University Library, USA) tradiční předplacení informačních zdrojů je stále nákladnější a spotřebovává většinu knihovního rozpočtu. V knihovně St. John's University tedy přistoupili k experimentu a část informačních zdrojů začali zajišťovat způsobem Pay-Per-View (zaplat za zobrazení). Tento způsob je výhodný především pro malé a středně velké akademické knihovny, které tak získají přístup k mnohem většímu počtu elektronických časopisů než je tomu u tradičního předplatného. V USA využívá tento přístup stále více knihoven, což by mohlo vést ke zvýšení cen za jednotlivé články. Američtí knihovníci věří v rozumný přístup poskytovatelů. Například Cambridge University Press nyní propaguje tzv. výpůjční systém článků. Jedná se o to, že za pronájem článku se zaplatí pouze 5,99 \$, ale článek je přístupný pouze 24 hodin ke čtení. Není tedy možné článek stáhnout, tisknout či kopírovat.

Další zajímavý způsob řešení je publikování v Open Access časopisech. Jednu takovou alternativu PeerJ⁴ představil Herbert Van de Sompel (Los Alamos National Laboratory, USA). PeerJ poskytuje vědcům dva způsoby Open Access publikování. Prvním je PeerJ recenzovaný akademický časopis a druhým je PeerJ Preprinty tzv. "pre-tiskový server". Oba jsou zaměřeny na biologii a lékařské vědy a společně poskytují integrované řešení pro potřeby vědeckého publikování. Dle zakladatelů PeerJ mělo předplatné časopisů smysl v době „před“ internetem, ale nyní zpomaluje pokrok vědy. Proto PeerJ představuje nový model publikace s otevřeným přístupem. Místo placení pokaždé, když vědec žádá

---

² <http://www.ukoln.ac.uk/>

³ http://royalsociety.org/uploadedFiles/Royal_Society_Content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf

⁴ <http://peerj.com/>

o veřejnění článku, se jedná o jednorázovou platbu, která vědci umožní publikovat články v PeerJ na celý život, tak aby tyto články byly volně dostupné. Základní předplatné je za 99 \$.

Zajímavá byla též prezentace maďarské firmy Monguz, která představila systém Gulto⁵. Systém Gulto představuje společnou platformu pro systém knihoven, archivů, muzeí a digitální knihovnu, které jednotně zpřístupňuje prostřednictvím webu OPACu, mobilního OPACu, je schopen zasílat data do EUROPEANY a podporuje sémantický web. Firma Monguz již expandovala na rumunský trh a prý se chystá také na slovenský a polský trh.

Součástí konference byla oslava 75. výročí the American Society for Information Science and Technology⁶ (ASIS&T), která je již od roku 1937 vůdčí organizací informačních profesionálů zabývajících se teorií, technikou a technologiemi pro vylepšení přístupu k informacím. Jejím posláním je prosazovat informační vědu a související informační technologie tím, že poskytuje komunikační platformu a podporu pro informační profesionály a organizace. V současné době sdružuje ASIS&T přes 4 tisíce informačních specialistů z celého světa.

Organizátoři konference šli příkladem a vydali konferenční sborník Libraries in the Digital Age (LIDA) elektronicky. Sborník je dostupný on-line v režimu Open Access na této adrese <http://ozk.unizd.hr/proceedings/index.php/lida2012/index>.

4. Závěry/shrnutí

Hlavní náplní tohoto ročníku byly změny v knihovních službách a v oblasti elektronických zdrojů. Byly rozebírány možnosti nejen jak začleňovat nové služby, ale také jak dělat staré věci novým způsobem a přiblížit své služby běžnému uživatelovu chování. Dnešní doba je doba globální komunikace. Poslední dvě dekády jsou zaměřeny na zpřístupnění obsahu. Velkým tématem letošního ročníku bylo zpřístupnění informačních zdrojů. Mnoho knihoven po celém světě se dostává do problémů, že nemá na stále se zvyšující předplatné. Knihovny zkoušejí řešit tento problém zajištěním služby Pay-Per-View, vydavatelé zase přechodem na Open Access, za který se platí předem. Téma bylo řešeno i v rámci diskusního panelu, jehož účastníci se shodli, že v současné chvíli je těžké poradit nejlepší variantu. Celá konference byla výrazně zaměřena na vědeckou komunikaci se závěrem, že knihovna a knihovníci jsou součástí vědeckého týmu.

Na konferenci bylo rozdáno 20 výtisků knihy Grey Literature Repositorium, 70 letáků o slovníku typologie šedé literatury a 50 letáků o projektu NUŠL.

5. Dokumentace

Webové stránky akce <http://ozk.unizd.hr/lida/>

Prezentace k workshopu <http://repozitar.techlib.cz/record/437?ln=cs>

6. Anotace

Účelem zahraniční cesty byla účast na konferenci Libraries in the Digital age – LIDA 2012, která se konala 18. - 22. června 2012. PhDr. Petra Pejšová vedla na konferenci 18. 6. 2012 workshop s názvem Grey Literature From Hidden to Visible a 20. 6. 2012 představila účastníkům konference poster na téma A linked data Vocabulary of the Types of Grey Literature: Version 1.0. Hlavní náplní tohoto ročníku byly změny v knihovních službách a v oblasti elektronických zdrojů.

---

⁵ <http://qulto.eu/web/qulto/page1>

⁶ <http://www.asis.org/about.html>

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_2832

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_2836

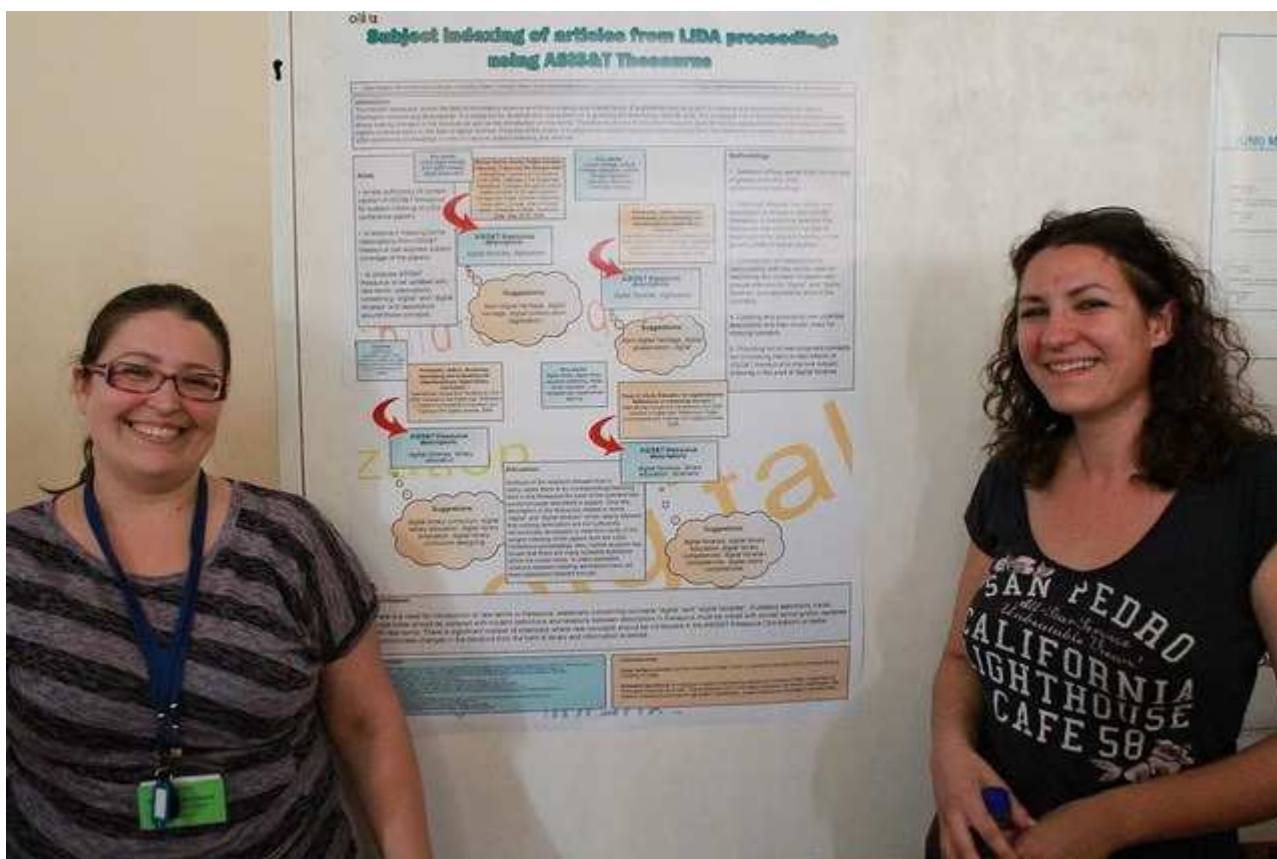
http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_3196

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_3286

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_3290

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_3293

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_3357

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_3316

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_3432

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/DSC_0660

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_2852

http://ozk.unizd.hr/galerija/index.php/Libraries-in-the-Digital-Age-LIDA-2012/IMG_2893